

Жол қозғалысы ережелері бойынша «Қауіпсіздік және жол қозғалысы ережелері» атты сынып сағаты.

Мақсат:

Балалардың жол-көлік жарақаттарының алдын алу.

Тапсырмалар:

- жол ережесі мен бағдаршамның пайда болу тарихымен таныстыру;
- жол белгілерін ажырата білуге үйрету;
- жаяу жүргіншілер үшін жол қозғалысы ережелерін қайталау;
- алған білімдерін күнделікті өмірде өз бетінше пайдалана білу қабілеттерін дамыту.

Жабдық: презентация, «жол белгілері» кестелері

Іс-шараның барысы

Мұғалім: Бүгінгі біздің сынып сағатымыз жол қозғалысы ережелеріне арналады. Жолдың қалай пайда болғанын білесіз бе?

«Бұл өте ұзақ уақыт бұрын болды. Ол кезде адамдар өтпейтін ормандарда өмір сүрді. Олар мал өсірді, аң аулады, бал жинады, балық аулады. Қалың ормандар арқылы жүру қиын болды, бірақ қажет болды. Ал адамдар ормандардағы өткелдерді кесуге кірісті. Олар «Путиндер» деп атала бастады. Путиндер елді мекендерді бір-бірімен байланыстырды, олар жолдар деп атала бастады». Елімізде жолдар көп. Олардың барлығынан өту айға екі рет және кері сапармен тең.

Мұғалім: Қандай жолдарды білесіңдер?

Жігіттер: Экспресс жолдар, магистральдар, негізгі, кіші.

Мұғалім: Сіздің ойыңызша жолдың басты қасиеті неде?

Жігіттер: Ені, қамту.

Мұғалім: Тарихи анықтама.

«Ресейде алғашқы асфальтталған жолдар қатарға қойылған дөңгелек бөренелерден жасалған. Бұл жолда қалай шайқалғанын елестете аласыз ба? 1692 жылы Мәскеудің негізгі көшелеріне тас төсеу туралы шешім қабылданды. Патша жарлығы бойынша қаздың жұмыртқасынан кем емес үш тасты күзетшілерге бермейінше қалаға ешкімді кіргізбеді.

Бірінші жол Ресейде 1722 жылы пайда болды. І Петрдің бұйрығымен Мәскеу мен Санкт-Петербург арасына салынған. Жолды қиыршық тас басып қалды».

Қазір жолдар немен жабылған?

Жігіттер:Қазіргі уақытта жолдар арнайы мұнай шайыры, битум немесе асфальт қабатымен жабылған.

Мұғалім:Көше дегеніміз не?

Жігіттер:Қаланың айналасындағы жол.

Мұғалім:Барлық көшелер екі бөлікке бөлінген. Көліктер қозғалатын бөлік қалай аталады?

Жігіттер:Жол, тротуар.

Мұғалім:Адамдар жүретін бөлік қалай аталады?

Жігіттер:Тротуар.

Тарихи анықтама.

«Бұрын көшелерде жаяу жүргіншілер жолы болмаған. Көшеде жыл өткен сайын вагондар көбейіп, апаттар саны арта түсті. 1782 жылы Парижде жаңа театр ғимараты салынды. Көшелермен көптеген арбалар мен жаяу жүргіншілер қозғалды. Вагондар адамдарды итеріп, басып қалды. Ал адамдар театрдың орнына ауруханаға түсті. Одан кейін қала билігі жолды вагондар мен жаяу жүргіншілерге бөліп тастады. Адамдар жаяу жүргіншілер жолымен жүре бастады».

Қазір барлық қалаларда, елді мекендерде, ауылдарда жаяу жүргіншілер жолы бар. Көшенің бұл бөлігі толығымен адамдарға тиесілі. Адамдар көп жүретін көшелерде тротуарлар жол бөлігінен ашық түсті шлагбаумдармен бөлінген.

Мұғалім: Тротуарда қалай жүру керек?

Жігіттер:Оң жақтан жүргізу.

Мұғалім:Неліктен тротуарлар жолдан биік салынған?

Жігіттер:Жаңбыр жауған кезде олардан су тез ағып кетуі үшін, көліктер жаяу жүргіншілер жолағына абайсызда шығып кетіп, өтіп бара жатқан адамдарды қағып кетпеуі үшін, жаяу жүргіншілерді қорғау және көлік қозғалысынан қорғау үшін.

Мұғалім: Қазіргі уақытта жаяу жүргіншілер жолынсыз жүруге болатынын елестету қиын.

II. Негізгі бөлім. Мұғалімнің әңгімесі

– Қалада көлік қозғалысының қалай жүретініне мұқият қарасаңыз, көрінетін бейберекетсіздікте белгілі бір тәртіп барын байқайсыз. Барлық көліктер «Жол жүру ережелері» деп аталатын қатаң заңға бағынады.

Тарихи анықтама.

«Ереженің өзі баяғыда дүниеге келген... Көшелер мен жолдармен жүру ережелерін енгізу әрекеттері көше бойымен ат арбалары жүріп жатқан кезде пайда болды. Бұл

ережелер, әрине, қазіргідей емес еді - әлдеқайда қарапайым. Бірақ сонда да оларды бәрі білуі керек еді.

«Алғашқы ережелер такси жүргізушілері мен вагоншылар үшін жасалды. Содан кейін велосипедтер пайда болды (екі доңғалақты, үш доңғалақты). Бірінші машинаны, паровозды 1769 жылы француз Жан Куньо жасаған. 1885 жылы неміс өнертапқыштары Карл Бенц пен Даймлер бензин қозғалтқышы бар автомобильді - моторлы арбаны жасады. Кейіннен іштен жанатын қозғалтқыштары бар автомобильдер пайда болды. Автокөліктердің пайда болуымен жаңа ережелер пайда болды.

Қазір біз әр көліктің алдына адам жүгіріп, қауіп белгісін бере алатындай етіп қоюдың қандай болатынын елестете де алмаймыз. Мұны тіпті ең жақсы жүгіруші жеңе алмайды. Бірақ ол кезде халықты ескертудің басқа жолы жоқ еді. Рас, көліктердің жылдамдығы қазіргідей емес еді. Технология дамыды, автомобильдер жетілдірілді, олардың саны өсті, қалалар өсті - және ережелер барған сайын күрделене түсті.

№1 тапсырма «Тезірек, тезірек, тезірек...» (Жігіттер сұрақтарға мүмкіндігінше тез жауап беруі керек)

1. ЖАЮ

Жаяу жүргінші тротуармен жүргенде қай жағын ұстауы керек? (Оң жақта) Ерекше сигналы бар көлік келе жатса, жолды кесіп өту туралы Ережеде не айтылған? (Өтпеу) Көлікті күтетін орын. (Аялдама) Жаяу жүргіншілер жүретін жол бөлігін ата. (Тротуар) Тротуармен келе жатқан адам. (Жаяу) Топпен бірге келе жатқан балалардың қолында не болуы керек? (құсбелгі)

2. БАҒДАРШАМ

Жаяу жүргіншілер бағдаршамының қандай сигналдары бар? (Қызыл, жасыл) Алғашқы бағдаршам қай жерде пайда болды? (Англияда) Алғашқы электрлік бағдаршамның неше сигналы болды? (Екі) қозғалысқа тыйым салынған бағдаршам сигналы. (Қызыл) «Бағдаршам» сөзі грек тілінен аударғанда нені білдіреді? (Жарық тасығыш) - Темір жолдағы сигнал беру құрылғысы. (семафор)

3. ВЕЛОСИПЕД

Велосипедіңіздің шинасы жарылған жағдайда көмектесетін механизм. (Помпа) Екі шабандозға арналған велосипед. (Тандем) Велосипедке арналған «отын». (Аяқтың бұлшықет күші) Неше жастан бастап жолда велосипедпен жүруге болады? (14 жас) «Велосипед» сөзі латын тілінен аударғанда қандай мағына береді? («Жылдам аяқ»)

Руль де, педальдары да жоқ алғашқы велосипедтің атауы. («Жүгіруші»)

4. ҚАЗАҚ

Жолдың көрінісін бөгеп тұратын аласа өсімдік. (Буш) Егер сіз кешігіп қалсаңыз, жолды қалай кесіп өтесіз? (Қадаммен) Жолдан өтіп бара жатқанда досыңыздың қоңырауына қайта қарауға бола ма? (Рұқсат етілмейді) Ойынға рұқсат етілген үйдің жанындағы қоршалған аумақ. (Аула) Жаңбырдан қорғайтын, бірақ жолды көруге кедергі болатын киім. (Гуд) Жол қозғалысына қатысушылар бір-бірін өте нашар көретін тәулік уақыты. (Түн)

5. БЕЛГІЛЕР

Белгі жаяу жүргіншілердің жүруіне тыйым салынған жолды белгілеу болып табылады. («Автожол») Шеңбер ішінде велосипед бар, бірақ көлік жүргізуге тыйым салынады. («Велосипедпен жүруге болмайды») Жолды кесіп өтуге мүмкіндік беретін белгі. («Жаяу жүргіншілер өткелі») Егер сіз аш болсаңыз, жолда сізге көмектесетін белгі. («Азық-түлік бекеті») Диванға арналған жол белгісі. («Кемпинг», «Демалыс орны») Мектептердің, балабақшалардың және басқа да балалар мекемелерінің жанында орнатылатын жол белгісі. («Балалар»)

10. ЖОЛ

Алғашқы көшелер немен төселді? (Таспен) Ең көне жол қай елде орналасқан? (Италия) Орналасқан жеріңізді анықтауға болатын ғимарат немесе жердегі басқа белгі. (Орнды белгі) Жолдағы жолдар, жазулар және басқа белгілер. (Белгілеу) Жағалаумен өтетін көше. (Жағалау) Өртүрлі деңгейдегі екі немесе одан да көп жолдардың қиылысуынан пайда болған аумақ. (Эстакада)

11. КІМ НЕДЕ?

Мұхит толқынының шыңында жүруге арналған тақта. (Серфинг) Адам өсірген барлық шана иттер тарайтын ортақ ата. (Қасқыр) Реактивті қозғалтқышы бар жолаушылар тасымалы. (Ұшақ) Адамдар мен жүктерді тасымалдауға арналған қалқымалы платформа. (сал) Ең алғашқы қайықтың «қозғалтқышы». (Ескек) Сәбилерге арналған көлік. (Арба)

№2 тапсырма. Біз белгілерді жақсы білеміз бе? (Сыныптан бір адам қолын көтеріп суреттегі белгіні айтады)

- 1) үстіңгі өткел
- 2) жаяу жүргіншілер жолы. Жаяу жүргіншілер жолағына жақындаған кезде жүргізушіге хабарлайды.
- 3) Рұқсат жоқ
- 4) балалар. Балалар мекемесінің жанындағы учаске
- 5) жерасты жолы
- 6) жаяу жүргіншілер аймағы
- 7) жүргізушілерге мектеп немесе басқа балалар мекемесінің осы жерде орналасқанын ескертеді
- 8) өткелде белгі болмаған жағдайда жаяу жүргіншілер өткелі

№3 тапсырма. Жеке тест

1. Жаяу жүргіншілер өткелі қалай аталады?

Жылқы

В) зебра

В) сиыр

2. Көлікті қай жағынан басып озуға болады?

А) қалды

В) дұрыс

В) кез келгенімен

3. Такси жүргізетін жүргізушіні қалай атайды?

A) таксоман

B) таксофон

B) такси жүргізушісі

4. Қандай дөңгелектер жоқ?

A) газ

B) шілтерлі

B) түкті

5. Жол бойындағы сызықтар қалай аталады?

A) шанышқы

B) ыдырау

B) белгілеу

6. Көліктің алдыңғы орындығына неше жаста отыруға болады?

A) 10

B) 12

B) 14

7. Жүргізушілер рульді қалай атайды?

A) бауырсақ

B) руль

B) кептіру

8. Ұзақ ойлайтын адамды қалай атайды?

A) газ

B) тежеу

В) муфта

9. Машинаның «жүрегі» дегеніміз не?

А) қозғалтқыш

В) газ багы

В) дөңгелектер

10. Көлікті нашар басқаратын адамды қалай атайды?

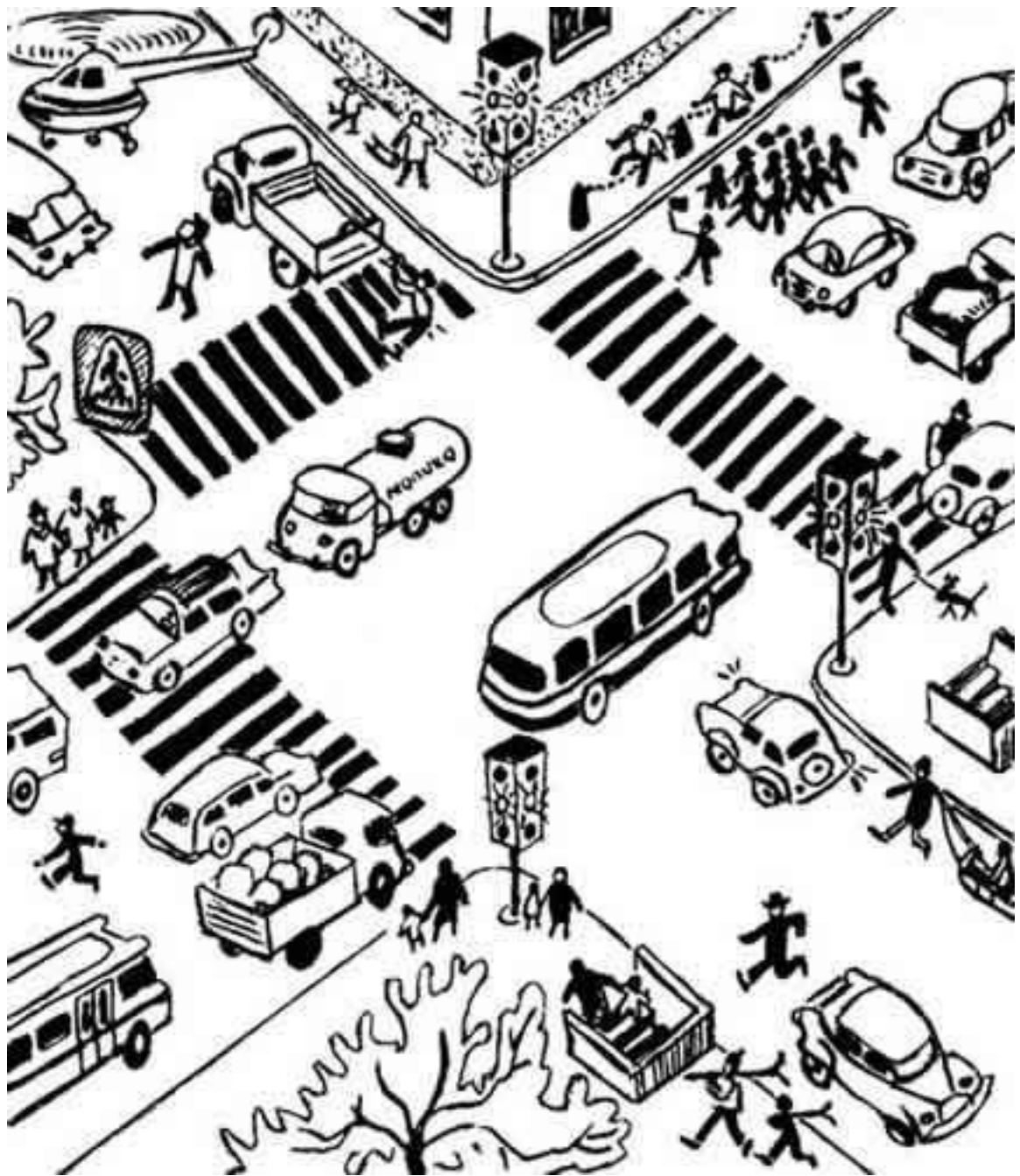
А) шәйнек

В) самауыр

В) Кофе ыдысы

Суретте қала қиылыстарының бірі көрсетілген. Мұнда қандай жол қозғалысы ережелерін бұзды?

Жүмбақтарды тап 1. Еділ 2. Камаз